

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО З ОРГАНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ,
ЩО ЗАЛУЧАЮТЬСЯ ДО СФЕРИ РОЗСЛІДУВАННЯ БАНДИТИЗМУ****ORGANIZATION OF INTERACTION OF INVESTIGATOR AND OTHER AUTHORITIES
DURING THE PRE-TRIAL INVESTIGATION OF BANDITISM**

Ковальська М.Ю., старший викладач
кафедри кримінального процесу та криміналістики
факультету № 1

*Інститут з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Наукову статтю присвячено висвітленню питань взаємодії слідчого з іншими органами та підрозділами під час досудового розслідування кримінального провадження про бандитизм. Проведеним аналізом встановлено, що поняття взаємодія розглядається з позиції науки кримінального процесу та криміналістики. Доведено, що взаємодією у широкому розумінні є спільна діяльність слідчого з іншими органами, спрямована на реалізацію завдань кримінального провадження. Встановлено, що найбільш ефективними для слідчого в ході взаємодії є оперативні підрозділи. Проведено характеристику процесуальної та непроцесуальної форм взаємодії слідчого та оперативних працівників, що регламентуються нормами Кримінального процесуального Кодексу України (далі – КПК України) та підзаконними нормативно-правовими актами України. Зроблено акцент, що відповідна класифікація пов'язана із закріпленням або відсутністю закріплення у кримінально-процесуальному законі підстав та порядку певного виду взаємодії. Наголошено на умови ефективності взаємодії слідчого з оперативними підрозділами. Визначено важливим підрозділом у процесі взаємодії з оперативними працівниками Управління стратегічних розслідувань, що є новоствореним у системі Національної поліції України. Наголошено на доцільності оперативно-розшукового забезпечення процесу розслідування злочинів, що є невід'ємною частиною взаємодії слідчого та оперативних підрозділів під час розслідування бандитизму. Встановлена обов'язковість залучення до проведення огляду місця події за фактами бандитизму спеціалістів, серед яких важливу роль відведено криміналісту, зброєзнавцю та судовому медику. Доведено, що неабияку роль в організації взаємодії відіграє громадськість. Окремі громадяни можуть залучатися до конфіденційного співробітництва та до проведення окремих слідчих (розшукових) дій шляхом залучення для засвідчення факту їх проведення як незаінтересованих осіб – понятих. Встановлено важливість взаємодії слідчого із засобами масової інформації (далі – ЗМІ) шляхом доведення до населення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, а також публікацій суспільного резонансу в результаті бандитизму.

Ключові слова: взаємодія, слідчий, бандитизм, досудове розслідування, кримінальне провадження.

The scientific article is devoted to covering the issues of the investigator's interaction with other bodies and units during the pre-trial investigation of criminal proceedings about banditry. The analysis shows that the concept of interaction is considered from the standpoint of the science of criminal process and criminalistics. It is proved that the interaction in a broad sense is the joint activity of the investigator with other bodies aimed at the implementation of the objectives of criminal proceedings. It is established that operational units are the most effective for the investigator during the interaction. Characterization of procedural and non-procedural form of interaction between investigative and operational employees, regulated by the norms of the Criminal Procedure Code of Ukraine (hereinafter – the CPC of Ukraine) and by-laws of Ukraine, is carried out. Emphasis is placed on the fact that the relevant classification is related to the consolidation or lack of consolidation in the criminal procedural law of the grounds and order of a certain type of interaction. The conditions for effective interaction of the investigator with the operational units were emphasized. Determined an important unit in the process of interaction with operatives – the Office of Strategic Investigations, which is newly created in the system of the National Police of Ukraine. Emphasis is placed on the expediency of the search and investigation support of the crime investigation process, which is an integral part of the interaction of the investigative and operational units in the investigation of banditry. It is obligatory to involve specialists in the inspection of the scene by the veils of banditry, among which the criminalist, the weapon of the expert and the forensic doctor have an important role. It is proved that the public plays an important role in the organization of interaction. Individuals may be involved in confidential cooperation and in the conduct of individual investigative (search) actions, by engaging as witnesses, the fact of their conduct. The importance of the investigator's interaction with the mass media (hereinafter – mass media) was established, by bringing to the population the causes and conditions conducive to committing criminal offenses, as well as publications of public resonance as a result of banditry.

Key words: interaction, investigator, banditry, pre-trial investigation, criminal proceedings.

Постановка проблеми. Діяльність слідчого з розслідування кримінального провадження спрямована на вирішення завдань кримінального судочинства, що зумовлює необхідність у злагодженій спільній роботі слідчих та інших підрозділів для вирішення конкретних практичних завдань, у тому числі під час розслідування бандитизму.

Розглядаючи питання взаємодії слідчого та інших підрозділів під час досудового розслідування, не можна оминути увагою праці таких учених: М.М. Багрія, В.П. Бахіна, Р.С. Белкіна, О.О. Волобуєвої, В.Г. Гончаренка, М.А. Погорецького, Н.С. Карпова, Б.Є. Лукянчикова, В.М. Махова, М.А. Селіванова та інших, які в різні часи займалися проблемними питаннями такого інституту кримінального процесу та криміналістики. Однак натеper є необхідність у дослідженні питань, що стосуються взаємодії підрозділів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами власне під час досудового розслідування такого виду кримінального правопорушення, як бандитизм. Тому метою нашого дослідження є визначення кола суб'єктів та з'ясування їх ролі в процесі взаємодії зі слідчим у ході досудового розслідування бандитизму.

Виклад основних положень. Так, Р.С. Белкін вважає, що взаємодія – це одна із форм організації розслідування злочинів, що ґрунтується в основному на законі співробітництва слідчого з іншими підрозділами, погодженого щодо мети, місця та часу, спрямована на повне та швидке розкриття злочинів, всебічне розслідування кримінального провадження і розшуку злочинців, що переховуються, викрадених цінностей та інших об'єктів, істотних для розслідування [1, с. 31].

Взаємодія під час розслідування злочинів є досить складним процесом, що містить у собі процесуальну, організаційну, тактичну і, звичайно, психологічну складові частини залежно від того, з якими саме підрозділами в ході розслідування взаємодіє слідчий.

До прикладу, В.П. Бахін, О.О. Волобуєва визначають такі риси взаємодії слідчого з експертами, як: взаємодія – це узгоджена діяльність, співробітництво; підставою для взаємодії слідчого з фахівцями є об'єктивна необхідність застосування спеціальних знань спеціаліста; взаємодія здійснюється відповідно до чинного законодавства; взаємодія здійснюється шляхом найбільш доцільного

сполучення методів та засобів, властивих суб'єктам, що взаємодіють; взаємодія спрямована на досягнення цілей, які впливають із завдань кримінального судочинства [2, с. 7].

Нині є велика кількість підходів до класифікації форм взаємодії, що формуються за різними ознаками таких відносин. Одним із найпоширеніших є поділ форм такої взаємодії залежно від її правової регламентації на процесуальні та непроцесуальні [3, с. 96]. Відповідна класифікація пов'язана із закріпленням або відсутністю закріплення у кримінально-процесуальному законі підстав та порядку певного виду взаємодії.

У криміналістичній літературі форми взаємодії слідчого та оперативних підрозділів ще поділяють на нормативно-правові (формальні), що пов'язані з положеннями КПК України, законами, та організаційно-тактичні (неформальні) [4, с. 318], тобто фактично ті самі процесуальна та непроцесуальна форми.

Однак необхідно мати на увазі, що таке розмежування, як і будь-яке інше, умовне, тому що процесуальні форми взаємодії знаходять більш детальне регламентування у законах та відомчих нормативних актах, а непроцесуальні, що носять організаційний характер або вказані у них, але не досить повно врегульовані та регламентовані правовими нормами або впливають з їх змісту.

Під час розслідування бандитизму слідчий постійно перебуває у взаємодії з іншими правоохоронними органами, підприємствами, установами, організаціями, а також з окремими громадянами. Залежно від ролі, яку відіграють суб'єкти у взаємодії під час розслідування, їх можемо поділити на дві групи. Роль учасників першої групи, серед яких – оперативні працівники, експерти, спеціалісти, перекладачі тощо, визначається їх спеціальним призначенням. До другої групи суб'єктів взаємодії відносять інших осіб, серед яких – громадськість, ЗМІ, а також осіб, які мають у кримінальному провадженні самостійний процесуальний інтерес: потерпілий, підозрюваний, цивільний позивач, цивільний відповідач тощо.

Під час розслідування бандитизму найважливішого значення набуває організація взаємодії слідчого з оперативними підрозділами. Про це зазначає низка учених, зокрема І.В. Тішутіна підкреслює особливу важливість взаємодії слідчого з працівниками оперативних підрозділів: по-перше, безпосередньо з моменту вирішення питання про заведення оперативно-розшукової справи і планування оперативно-розшукових заходів; по-друге, в порядку оперативного супроводу розслідування кримінального провадження [5, с. 80]. У суміжних науках за паспортом спеціальності 12.00.09 твердження, висловлене І.В. Тішутіною, називають «оперативно-розшуковим забезпеченням процесу розслідування злочинів».

На думку Т.Д. Пана, «під оперативно-розшуковим забезпеченням кримінального провадження про бандитизм слід розуміти діяльність уповноважених правоохоронних органів, яка полягає в проведенні оперативно-розшукових заходів, спрямованих на створення оптимальних умов для розслідування і судового розгляду цих категорій проваджень» [6, с. 192–193].

С.Д. Долгінов вважає, що за злочинами, пов'язаними з організованою злочинністю, оперативне супроводження розслідування є обов'язковим на всіх його стадіях [7, с. 110].

Так, оперативні працівники різних відомств залучаються до сфери досудового розслідування бандитизму, проте в нашому дослідженні наголос слід поставити власне на підрозділах, що входять до сфери Національної поліції. Натепер утворено окремий орган Національної поліції – Управління стратегічних розслідувань [8], що здійснює розкриття кримінальних правопорушень, у тому числі бандитизму.

Обов'язками оперуповноваженого управління стратегічних розслідувань є: виявлення та припинення кри-

мінальних правопорушень, вчинених організованими групами та злочинними організаціями; виконання спеціальних завдань з розкриття злочинної діяльності організованих груп чи злочинних організацій; супроводження досудового розслідування в кримінальних провадженнях, розпочатих за кримінальними правопорушеннями стосовно організованих груп та злочинних організацій [9].

Щодо умов взаємодії, то, як слушно зауважує М.М. Багрий, взаємодія слідчих та оперативних працівників має відповідати таким обов'язковим умовам: 1) дотримання всіма учасниками взаємодії законності; 2) розподіл повноважень слідчого й оперативного працівника, що пов'язаний з вимогами закону і специфіки їхньої діяльності; 3) комплексне використання сил та засобів, якими володіє слідчий і оперативні працівники; 4) організуюча роль слідчого та його процесуальна самостійність у процесі розслідування (взаємодія слідчих з працівниками оперативних підрозділів будуватиметься за принципом керівної ролі та відповідальності слідчого за повне, всебічне і об'єктивне розслідування кримінального провадження) [4, с. 317].

Свого часу І.Г. Герасимов відзначив, що підставою для взаємодії слідчого з оперативним працівником виступає об'єктивна необхідність застосування вмінь та навичок для розшуку та затримання злочинців, виявлення свідків, речових доказів та іншого, що має значення для встановлення істини у кримінальному провадженні [10, с. 4–5]. Так, взаємодія слідчого та оперативного працівника може здійснюватися у процесуальній та непроцесуальній формах [11; 12; 13; 14].

До процесуальних форм взаємодії особи, що здійснює досудове слідство, та оперативних працівників під час розслідування злочинів, передбачених ст. 257 КК України, можна віднести: 1) сприяння слідчому для виконання слідчих та негласних розшукових дій та виконання доручень щодо їх проведення; 2) виконання доручень слідчого щодо розшуку підозрюваного (обвинуваченого) та забезпечення заходів безпеки учасників процесу тощо. До непроцесуальних форм взаємодії у цьому разі можна віднести: 1) спільний виїзд та дії на місці події (пошук доказів, свідків тощо); 2) спільне планування розслідування та здійснення запланованих заходів; 3) обмін інформацією, її спільний аналіз та оцінка, тобто інформаційна взаємодія, що призводить до зміни знань хоча б одного з одержувачів відомостей.

Друга непроцесуальна форма взаємодії полягає у безпосередній реалізації функціональних обов'язків слідчих та оперативних працівників під час розслідування злочинів. Вона не має процесуального характеру та зазвичай регулюється відомчими нормативними актами, котрі передбачають організаційні заходи, спрямовані на забезпечення узгодженої та цілеспрямованої діяльності оперативного працівника й слідчого в межах кримінального провадження. Однак відомча регламентація таких питань досить загальна й не конкретизує ці форми [4, с. 319].

Таким чином, під час розслідування бандитизму слідчий або прокурор можуть давати доручення оперативним працівникам щодо проведення окремих як слідчих, так і негласних слідчих (розшукових) дій. Останні можуть провадитись лише за умови, що відомості про злочин чи особу, що його вчинила, не можна отримати іншим способом згідно з ч. 2 ст. 246 КПК України.

Б.С. Лук'янчиков, В.Г. Дрозд зазначають, що в науковій літературі в більшості робіт увага приділяється організації взаємодії слідчого з оперативними підрозділами. Проте не меншої уваги заслуговує розгляд питань з організації взаємодії слідчого і спеціаліста, що дасть змогу повніше використовувати сучасні спеціальні знання для з'ясування обставин злочину і особи, що його вчинила [3, с. 95].

З точки зору методики розслідування бандитизму, зумовленого специфікою об'єкта досягання, проявля-

ються у співпраці слідчого з особами, що володіють спеціальними знаннями, якими є експерт та спеціаліст.

Якщо говорити про форми взаємодії у використанні спеціальних знань в ході розслідування, то тут також є протилежні точки зору. Одні автори вважають, що така взаємодія можлива лише на підставах та порядку, визначених кримінально-процесуальним законом, а тому можна говорити лише про процесуальні форми взаємодії. Наприклад, В.К. Лисиченко та В.В. Циркаль зазначали, що в кримінальному процесі, порядок і умови якого регламентуються нормами кримінально-процесуального закону, не може бути непроцесуальних форм, виділяючи: безпосереднє використання спеціальних знань слідчим, прокурором (у тому числі криміналістом) і складом суду під час виконання своїх процесуальних функцій, дослідження і оцінки доказів; залучення спеціалістів у разі провадження слідчих (розшукових) дій; призначення та провадження судових експертиз [15, с. 48–50]. Протилежну точку зору висловлював В.Г. Гончаренко, вважаючи, що можливою є взаємодія у використанні спеціальних знань у формах, не передбачених у законах, проте не всупереч його принципам, виділяє непроцесуальні оперативну та слідчу форми, розуміючи останню як попереднє дослідження об'єктів особисто слідчим на підставі того, що він володіє певними спеціальними знаннями [16, с. 108].

Отже, до процесуальних форм взаємодії слідчого та спеціаліста, які з певними особливостями мають місце і під час розслідування незаконної лікувальної діяльності, відносять: 1) обов'язкове або факультативне залучення спеціаліста для участі у проведенні слідчих (розшукових) дій; 2) призначення та проведення експертизи; 3) допит експерта. Серед непроцесуальних форм взаємодії виділяють: 1) консультації спеціаліста; 2) проведення відомчих досліджень за завданням слідчого; 3) взаємний обмін інформацією; 4) спільна робота в ході проведення процесуальних дій під час зупиненого досудового розслідування.

Вважаємо, що на практиці під час розслідування бандитизму процесуальні та непроцесуальні форми взаємодії слідчого з особою, що має спеціальні знання, є взаємопов'язаними та можуть застосовуватися у межах однієї процесуальної дії. Як зазначає О.О. Волобуєва, особа, залучена як спеціаліст до участі у процесуальній дії, поряд із цим може надавати усні консультації, які не підлягають процесуальній фіксації, про час, місце, учасників слідчої дії; про технічні і спеціальні засоби, методи роботи з речовими доказами – джерелами інформації про злочинну подію й особу, що скоїла злочин; про послідовність дослідження об'єктів; інформаційно-доказовий потенціал виявлених об'єктів і можливості його реалізації за допомогою проведення попередніх і експертних досліджень; про можливі питання спеціалістові або експертів, відповіді на які допоможуть максимально розкрити інформаційно-доказовий потенціал об'єктів дослідження; про конкретних спеціалістів, експертів або установи, які спеціалізуються на дослідженні відповідних об'єктів [17, с. 42].

Нормативною підставою залучення спеціаліста до участі у слідчих (розшукових) діях, зокрема і в огляді місця події, також є вимоги КПК України та підзаконний НПА [18; 14].

Частими необхідними випадками під час бандитизму є залучення спеціалістів різних криміналістичних знань, якими є інспектори-криміналісти, старші інспектори-криміналісти, техніки-криміналісти. У разі утворення секторів техніко-криміналістичного забезпечення слідчих дій керівники зазначених секторів, які входять до структури відповідних органів досудового розслідування, та працівники Експертної служби МВС у складі спеціалізованої пересувної лабораторії, які володіють спеціальними знаннями та можуть надавати консультації під час досудового розслідування з питань, що потребують спе-

ціальних знань і навичок та залучені як спеціалісти для надання безпосередньої технічної допомоги сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування [18].

Отже, у разі надходження повідомлення про бандитизм та його внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань, після чого починається досудове слідство, слідчий вживає організаційних заходів для початку розслідування. Огляд місця події є першочерговою слідчою дією за умови невідкладного звернення потерпілого чи його представника до правоохоронного органу із заявою про вчинення кримінального правопорушення. У такому разі, готуючись до виїзду на місце події, слідчий має забезпечити присутність у слідчій групі спеціаліста-криміналіста, а також за необхідності вибохотехніка чи іншого спеціаліста зі сфери балістичних знань. У разі наявної інформації про факт смерті обов'язкова присутність судового медика або лікаря. Взаємодія слідчого із закладами охорони здоров'я під час встановлення факту смерті людини, в т.ч. у разі вчинення бандитизму, регламентована підзаконними нормативно-правовими актами [19].

Погоджуємося із М.О. Селівановим у тому, що участь спеціаліста у будь-якій галузі знань у процесі розслідування злочинів допомагає слідчому вирішити два важливі завдання: одержати й ввести у справу судові докази, які часто мають вирішальне значення для розслідування й за допомогою отриманих даних здійснити обґрунтоване й цілеспрямоване планування подальшого розслідування, точно визначити напрям подальшої роботи зі збирання доказів [20, с. 5]. Таким чином, у ході огляду спеціаліст-медик та збресзнавець поряд із експертом-криміналістом сприяє слідчому у зборі об'єктів для проведення експертних досліджень, у тому числі і судово-медичної експертизи за наявності жертв у результаті кримінального правопорушення.

Досить часто під час проведення слідчих (розшукових) дій (зокрема, огляду місця події, обшуку тощо) виникає потреба провести мінімальні спеціальні дослідження з метою встановлення певних характеристик виявленого предмета чи речовини для їх врахування у подальшому перебігу слідчої дії. У цьому разі такі знання слідчий отримує за допомогою такої не передбаченої КПК України форми використання спеціальних знань, як попереднє дослідження, що може провадитись як експертом-криміналістом, так і судово-медичним експертом чи спеціалістом-медиком, що залучені як спеціалісти до участі у слідчій (розшуковій) дії.

Як зауважує В.М. Махов, попереднє дослідження речових доказів (або експрес-дослідження), що здійснюється спеціально обізнаними особами, можна розглядати як тактичний прийом, що використовується у роботі з версіями і плануванні [21, с. 132], під час вирішення питання про необхідність проведення експертизи тощо [22, с. 130, 140]. У процесі такого дослідження найчастіше визначається відносність виявлених слідів до розслідуваної події, встановлюється механізм їх утворення, ознаки слідоутворюючих об'єктів, визначається можливість ідентифікаційного дослідження, ведеться збір відомостей про можливі прикмети, звички й інші дані, що характеризують осіб, які брали участь у зазначеній події [23, с. 39].

Як слушно зазначає В.І. Алексійчук, проведення такого дослідження залученим спеціалістом дає змогу слідчому провести спільно зі спеціалістом оцінку відповідного об'єкта, що підвищує ефективність аналізу обстановки місця події; сприяє ще в ході огляду місця події виявленню додаткових доказів, що можуть бути використані в пошукових цілях у разі висунення та перевірки версій, визначення подальшого напрямку розслідування [24, с. 63–64].

Участь та взаємодія спеціаліста зі слідчим під час огляду місця події відповідно до ст. 104 КПК України

відображається у протоколі процесуальної дії. Згідно зі ст. 105 КПК України до протоколу можуть додаватися письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні відповідної процесуальної дії.

Отже, налагодженості взаємозв'язків слідчого та спеціалістів (криміналіста, зброєзнавця, медика) у разі слідчого огляду місця події під час кримінального провадження щодо злочинів, передбачених ст. 257 КК України, сприятиме надання кваліфікованої допомоги слідчому у пошуку, вилученні та упакуванні слідів та речових доказів; проведення попередніх досліджень об'єктів на місці події для оперативного отримання орієнтуючої інформації; формування попередніх висновків стосовно визначення доказового значення виявленої інформації, діагностики особи невідомого злочинця, моделювання події злочину, висунення версій тощо.

Надалі діяльність спеціаліста має бути спрямована на аналіз та оцінку результатів огляду, зокрема виявлених документів та предметів. У ході такої діяльності він звертає увагу слідчого на особливості певного доказу, наприклад, може вказати на подібний сценарій розвитку ситуації порівняно з аналогічними кримінальними правопорушеннями в минулому (аналогія у застосуванні знарядь злочину, нанесенні тілесних ушкоджень у ході нападу тощо). Відповідний спеціаліст допомагає слідчому у формуванні слідчих версій, визначенні наступних тактичних та процесуальних дій, оцінює достатність та повноту зібраних матеріалів для призначення експертизи. Самостійне ж прийняття слідчим відповідних рішень ускладнюється специфікою сфери знань, у якій вчинений злочин.

Слід також наголосити на важливості питання взаємодії слідчого з експертом під час безпосереднього проведення експертизи, проте це не є завданням нашого дослідження.

Розслідування злочинів тісно пов'язане з інформаційними процесами, що протікають у соціальному середовищі. Тому доцільним буде використання можливостей ЗМІ в ході досудового розслідування кримінального провадження про бандитизм, адже великий арсенал засобів і методів масових комунікаційних систем дає додаткові можливості на певному рівні вирішувати завдання, що стоять перед органами розслідування. У цьому разі ЗМІ стають не тільки носіями значущих відомостей, а й здатні певною мірою впливати на різні аспекти суспільного життя, в тому числі пов'язані із розкриттям і розслідуванням такого виду кримінального правопорушення, як бандитизм.

За даними нашого дослідження, 81% практиків вважають досить ефективним використання у своїй діяльності ЗМІ. Це зумовлено тим, що таким засобам властива аналітичність, ґрунтовність і послідовність розкриття проблем. У публікаціях можуть бути присутні знімки, малюнки, схеми.

Приймаючи рішення про використання ЗМІ під час розслідування бандитизму, необхідно ретельно вивчити всі матеріали кримінального провадження, особливо дані, отримані в результаті проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Аналіз літературних джерел і практики дали змогу виділити і показати основні тактичні завдання, які

можна вирішити з використанням ЗМІ, в їх числі: оперативне доведення інформації до населення або конкретних осіб (груп) про причини і умови, що сприяють скоєнню злочинів; встановлення осіб, які вчинили злочин і їх розшук; встановлення потерпілих; виявлення свідків і їх розшук; перевірка причетності певної особи (осіб) до вчинення інших злочинів; встановлення належності матеріальних цінностей, виявлених у підозрюваних; спонукання громадськості до повідомлень про інші обставини скоєння злочинів [25, с. 71].

Оскільки злочини, що здійснюються бандами зазвичай мають великий суспільний резонанс, то для інформування населення доцільно використовувати ЗМІ, що охоплюють найбільшу аудиторію. Тим більше, що розширення аудиторії збільшує ймовірність досягнення бажаного результату.

До підготовки інформації, що передається за допомогою ЗМІ, слід ставитися з особливою відповідальністю. У цьому разі необхідно враховувати такі фактори, як: чіткість і ясність, доступність і зрозумілість мови повідомлення. Звернення або публікація мають бути короткими, але змістовними. Не дозволено використовувати відомості, які можуть викликати паніку і страх. По можливості повідомлення слід супроводжувати фотознімками та відеоматеріалами. Необхідно передбачити і можливість зворотного зв'язку: вказати адреси, номери телефонів, за якими громадяни, які мають будь-яку інформацію про підготовку, вчинення, приховування злочину, можуть повідомити в правоохоронні органи. Позитивний приклад у такому аспекті можна почерпнути з практики багатьох зарубіжних країн, де за надання інформації, що сприяє арешту злочинця або розкриттю злочину, громадянин може отримати грошову винагороду [26]. Однак нині слід пам'ятати і про те, що відомі факти, коли публікації замовного характеру мають на меті протидіяти розслідуванню.

Тому не менш важливим аспектом у розслідуванні бандитизму є взаємодія з громадськістю. Характерним прикладом використання сприяння окремих громадян є їх оперативне залучення до складу банди, а також проведення з їх участю спостереження, збору зразків для порівняльного дослідження, спеціального слідчого експерименту і т.д., тобто використання їх конфіденційного співробітництва. Для участі в таких заходах підбираються надійні особи, що володіють відповідними професійними та особистими якостями. Сприяння таких осіб правоохоронним органам дає змогу отримувати часом незамінну вербально і матеріально наведену інформацію про дії і наміри банди, її зв'язки. У разі дотримання умов, визначених у КПК України, вона набуває доказового значення. Також окремих свідомих громадян залучають до проведення окремих слідчих (розшукових) дій як понятих.

Висновки. Таким чином, під час дослідження встановлено значну роль взаємодії органів та підрозділів під час досудового розслідування бандитизму. Розглянуто процесуальні та непроцесуальні аспекти взаємодії. Встановлено, що в ході розслідування слідчий вступає в тісну взаємодію з фізичними, юридичними особами, серед яких – оперативні працівники, спеціалісти, експерти, потерпілі, окремі громадяни та представники ЗМІ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия. Москва : Изд-во БЭК. 1997. 342 с.
2. Бахін В.П. Взаємодія слідчого з фахівцями під час огляду місця події (збір інформації про особу, що скоїла злочин) / В.П. Бахін, О.О. Волобуєва. Донецьк : ДЮО. 2005. 72 с.
3. Лук'янчиков Б.Є. Взаємодія слідчого зі спеціалістом у процесі розслідування злочинів, пов'язаних із завданням тілесних ушкоджень / Б.Є. Лук'янчиков, В.Г. Дрозд. *Вісник нац. ун-ту внутр. справ*. № 32. 2006. С. 91–96.
4. Багрій М.М. Взаємодія слідчого з працівниками підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2013. Випуск 57. С. 315–321. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vlnu_yu_2013_57_41.pdf.
5. Тишутина И.В. Первоначальный этап раскрытия и расследования бандитизма : дис.... канд. юрид. наук. Москва, 2003. 221 с.
6. Пан Т.Д. Раскрытие и расследование бандитизма и преступлений, совершенных бандами: уголовно-процессуальная и оперативно-розыскная деятельность : дис.... канд. юрид. наук. Кемерово. 2001. 211 с.

7. Долгинов С.Д. Некоторые проблемы взаимодействия следствия и оперативных подразделений при раскрытии и расследовании преступлений, совершенных организованными преступными группами. *Актуальные проблемы теории и практики взаимодействия подразделений органов внутренних дел в борьбе с преступностью* : материалы межвуз. науч.-практ. конф. Челябинск : Челябинский юрид. ин-т МВД РФ, 1998. С. 110–112.
8. Про утворення територіального органу Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 09 жовтня 2019 року № 867. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-utvorenyya-teritorialnogo-organ-a867>.
9. Конкурс на посаду «Оперуповноважений управління стратегічних розслідувань» у НП України. URL: https://nabir.np.gov.ua/index.php?r=recruitment/process_recruitment&id=1397 (дата звернення: 21.03.2020).
10. Герасимов И.Ф. Понятие и виды взаимодействия участников расследования преступлений. *Вопросы взаимодействия следователя и других участников расследования преступлений* : межвуз. сб. науч. трудов. Свердловск. 1984. С. 3–9.
11. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651 VI із змінами і доповненнями в редакції від 14 січня 2020 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
12. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135 XII із змінами і доповненнями в редакції від 12 листопада 2019 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 21.03.2020).
13. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України : Наказ МВС України від 06 липня 2017 року № 570. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17> (дата звернення: 21.03.2020).
14. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : Наказ МВС України від 07 липня 2017 р. № 575. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17> (дата звернення: 21.03.2020).
15. Лисиченко В.К. Использование специальных знаний в следственной и судебной практике : учебное пособие / В.К. Лисиченко, В.В. Циркаль. Киев : КГУ, 1987. 100 с.
16. Гончаренко В.Г. Использование данных естественных и технических наук в уголовном судопроизводстве. Киев : Вищ. школа. 1980. 160 с.
17. Волобуева О.О. Взаємодія слідчого з фахівцями під час збору інформації про особу, що скоїла злочин : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Донецьк, 2006. 235 с.
18. Про затвердження Інструкції про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 03.11.2015 р. № 1339. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15> (дата звернення: 21.03.2020).
19. Про затвердження Порядку взаємодії між органами та підрозділами Національної поліції, закладами охорони здоров'я та органами прокуратури України при встановленні факту смерті людини : Наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України, Генеральної прокуратури України від 29.09.2017 р. № 807/1193/279. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення: 21.03.2020).
20. Селиванов Н.А. Привлечение специалистов к расследованию (Обзор практики по материалам следственных органов прокуратуры). Москва, 1973. 40 с.
21. Махов В.Н. Организационные и тактические вопросы использования знаний сведущих лиц на предварительном следствии. *Организационно-тактические проблемы расследования преступлений* : межвуз. сб. науч. трудов. Красноярск : Изд-во Краснояр. ун-та, 1990. С. 131–136.
22. Махов В.Н. Использование знаний сведущих лиц при расследовании преступлений : монография. Москва : Изд-во РУДН, 2000. 296 с.
23. Хрусталёв В.Н. Участие специалиста-криминалиста в следственных действиях / В.Н. Хрусталёв, Р.Ю. Трубицин. Санкт-Петербург : Питер. 2003. 208с.
24. Алексейчук В.І. Огляд місця події: тактика і психологія : монографія / за ред. В.О. Коновалової. Харків : Апостиль. 2011. 229 с.
25. Расследование грабежей и разбойных нападений / под ред. А.Ю. Головина. Тула : Изд-во ТГУ. 2001. 139 с.
26. Criminal Justice newsletter. *An independent report on criminal justice*. Washington, 1993. No 15.